

Liefhebber van het pure vogelkijken

Hans Groot stopt na 25 jaar met waarnemingenrubriek

Zijn vogelziel ligt in Zuid-Kennemerland, maar een tweeling met ruimtewensen bracht hem in 2009 in een mooi huis in Heemskerk, niet bepaald een groene omgeving. Zijn drang naar de natuur brengt hem nu nog verder van Zuid-Kennemerland af: de secretaris waarnemingen van de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland, Hans Groot, verhuist begin volgend jaar naar het duingebied van Bakkum, en verdwijnt zo beetje bij beetje uit ons blikveld. De komende verhuizing is voor hem reden om na 25 jaar te stoppen met het bijhouden van de vogelwaarnemingen in 'zijn' Zuid-Kennemerland. Lars Buckx helpt de lezers van de Fitis vanaf het volgende nummer met het interpreteren van alle waarnemingen in onze regio. Ofwel, hij neemt het stokje van Hans over.

Hans Groot is geboren in Santpoort-Noord, waar hij tot zijn 23-ste heeft gewoond. Vanuit zijn ouderlijk huis trok hij op kamers in Haarlem. Want hier in Zuid-Kennemerland kon hij honderd procent van de natuur genieten. Met een groepje vogelverwanten investeerde hij veel studietijd in het opbouwen van kennis over het vogelleven. Kennis, die hij binnen de Vogelwerkgroep wilde uitbreiden en delen. De functie van secretaris waarnemingen, die begin 1991 vacant kwam, bood hem volop die gelegenheid. Onder de waarnemingenrubriek in Fitis nummer 2 uit 1991 staat een mededeling van de redactie: "Wegens drukke werkzaamheden is Pim de Nobel helaas genooddaakt zijn functie als coördinator van de waarnemingenrubriek over te dragen aan Hans Groot. (...) Hopelijk zal Hans hetzelfde niveau handhaven." Hans nu: "Daar moeten de lezers dan maar over oordelen". Groot was toen 22 en heeft 25 jaar lang de verslaglegging en rubricering van de waarnemingen voor zijn rekening genomen. Al met al heeft hij circa honderd keer de waarnemingenrubriek in de Fitis samengesteld.

Van kaartjes invullen tot waarneming.nl

Dat was in het begin van de jaren negentig een heel andere klus dan vandaag de dag. Hans Groot: "Het vogelen is enorm veranderd. Toen hadden we het rode boekje, een handleiding voor het invullen van waarnemingskaartjes. Er werd toen best wel wat gevraagd van waarnemers. Ze moesten een soortnaam invullen, aantallen, de Euringcode, die diende om de waarnemingen makkelijker in bakken op te slaan, het gebied, de code van het Sovonblok. Mensen vonden het af en toe heus wel een straf om alles in te vullen. Bovendien heb ik talloze kaartjes moeten aanvullen. Want ze vulden wel soort, gebied en aantal in, maar niet het soortnummer en Sovonblok. Die moesten ze opzoeken, wat vervelend was. Er ging heel veel tijd in zitten, zowel voor de waarnemers als ook voor mij om al die gegevens te verwerken."

Waarnemers konden kaartjes op meerdere adressen inleveren, kregen daar lege kaartjes terug en uiteindelijk kwamen die allemaal bij Hans Groot terecht.

“Ik maakte er een rubriek van, stuurde de kaartjes naar mensen die ze invoerden in het nieuw ontwikkelde computersysteem AVES en wanneer die kaartjes terugkwamen stopte ik ze in de bakken. De computerinformatie kreeg ik toen aangeleverd op die zachte floppy-discs. Uiteindelijk hebben die toch hun dienst bewezen bij het samenstellen van de vorige avifauna, waarin al die gegevens een plaats kregen.”

Bijna onvoorstelbaar, als je weet dat tegenwoordig vrijwel alles direct wordt ingevoerd en opgeslagen via waarneming.nl. Toch had het volgens Groot wel wat. “Nu gaat het allemaal via de computer en spreek je mensen veel minder. Toen had je veel contacten. Bij zeldzame vogels werd je gebeld. In die periode kende ik alle waarnemers persoonlijk. Je wist gewoon dat als je een kaartje van iemand kreeg of je dat kritisch of iets minder kritisch moest bekijken. Of je navraag moest doen vanwege een rare datum, een gekke plek of een vreemd aantal voor die soort. Maar inmiddels heeft vogelen zo’n vlucht genomen. Er zijn zoveel waarnemers die ik nog nooit ontmoet heb of alleen van naam ken en van wie ik niet kan inschatten of ze een beetje kunnen vogelen.” Toch wordt er ook nu gecontroleerd of een waarneming reëel is of niet. Dat gebeurt door zogenoemde regio-admins van waarneming.nl, die het recht hebben om vragen te stellen bij een ingevoerde waarneming. Hans Groot is zelf ook regio-admin. “Het is je taak om zo vriendelijk mogelijk vragen te stellen. Bijvoorbeeld over de melding van een Matkop. Die komt in de duinen niet voor. Dus wie daaraan vasthoudt, moet met bewijzen komen.”

De huidige manier van waarnemen berust tegenwoordig veel meer op het leveren van bewijs via onder meer foto’s en/of geluidsopnamen. Op telposten lopen tegenwoordig vrijwel altijd recor-

ders mee om continu geluiden op te nemen. Daar worden dan weer sonogrammen van gemaakt, die je via haast mathematische formules kunt aflezen. Zo kun je thuis vaststellen dat je op de telpost een Siberische Boompieper hebt gehoord.

Hans Groot vindt dergelijke ontwikkelingen spannend. “Het is een heel andere manier van vogelen, maar zeker ook leuk. Soms zie je pas thuis wat het was. Dan komt het voor dat je de vogel in het veld niet hebt opgemerkt. Moet je dan blij zijn?”

Vogelen niet veranderd, vogelwereld wel

Voor Hans Groot geven deze vernieuwingen een extra dimensie aan het vogelen. “Hoe ik het vogelen beleef, is in al die tijd niet veranderd. Dat blijft gewoon het heerlijke van ’s ochtends vroeg naar buiten gaan. Er is bijna niemand te zien. Je bent alleen of met een groepje gelijkgestemden in een vaak mooie omgeving. Je ziet de zon opkomen, de grondmist in de duinen en je hoort vogels. Dat pure is voor mij heel belangrijk. Als die basis er niet zou zijn, zou het voor mij geen leuke hobby zijn. Die basis heeft zich bij mij verder ontwikkeld tot tellen en waarnemingen beheeren. Zo vind ik het ook leuk om de ontwikkeling van soorten te volgen. Toen ik pas de waarnemingen deed, zette je Sperwer en Buizerd nog in de waarnemingenrubriek. Daar moet je nu niet meer aan denken. IJsvogel idem dito. Aan de andere kant waren er toen soorten, die je niet vermeldde, omdat ze zo gewoon waren en nu zodanig zijn verdwenen, dat je ze nu wel opneemt. En dat allemaal in een relatief kort tijdsbestek. Dat is heel fascinerend. Verder moet je in ogenschouw nemen dat het waarnemerskorps enorm is toegenomen. Apparatuur en kennis worden steeds beter. Er worden meer vogels

gezien en dan valt het des te meer op als je sommige soorten niet meer ziet. Neem bijvoorbeeld Patrijs en Zomertortel. De afgelopen zomer is er slechts één waarneming van een Zomertortel geweest en vroeger nam je die gewoon niet op.”

Het bijhouden van waarnemingen geeft Hans Groot meer inzicht in allerlei ontwikkelingen. “Absoluut. Dat heb ik altijd het leuke gevonden. Tegenwoordig is het met waarneming.nl allemaal wat makkelijker geworden. Dat werd het digitale archief van de Vogelwerkgroep. Maar AVES heb ik nog steeds. Daar zitten iets van 80.000 waarnemingen in. Af en toe voer ik daar nog wel losse waarnemingen in, maar alleen die, die niet via Waarneming.nl worden geregistreerd. Niet alles staat op Waarneming.nl, maar toch wel meer dan 95 procent.” Of hij niet bang is voor dubbelingen in het systeem bij deze manier van werken? Het blijkt dat de secretaris waarnemingen liever dubbelingen heeft dan omissies. “Want dubbelingen komen altijd wel naar voren als je het materiaal gaat analyseren!”

De hamvraag blijft in hoeverre een rubriek als waarnemingen nog nodig is met zoveel digitale mogelijkheden om ons heen? We zijn het eens dat de rubriek in de Fitis goed wordt gelezen. Veel leden van de vogelwerkgroep zijn blij met de analyses, die Hans geeft over de ontwikkeling van vogelsoorten. Of ze vroeger aankomen dan anders, of ze langer blijven hangen, of ze van de aardbodem verdwenen lijken te zijn, en ga zo maar door. In 2007 is hij overgestapt van een kolomindeling met een droge opsomming van wat waar is gesignaleerd naar de meer beschrijvende vorm. Daarin kan hij extra informatie of een analyse toevoegen.

Peinzend: “Het is een mooi overzicht. Ik denk dat er nog steeds behoefte aan is. Wel met uitleg en interpretatie, want die haal je niet uit de waarnemingen zelf.”

Ga je het missen?

“Dat niet. Op het laatst werd het wel een beetje een routineklus. Daarom is het goed om het over te dragen. Lars kan nieuwe ideeën ontwikkelen of het anders invullen. Dat is allemaal mogelijk. Lars moet daar maar over nadenken. Ik heb het altijd heel leuk gevonden om te doen, maar op den duur ga je op de automatische piloot. Wat wel heel leuk was om alle gegevens op een rij te zetten voor het boek ‘Vrije Vogels’. Om uit die enorme database, die we hebben, overzichten te maken van vroegste waarneming ooit, de laatste, wat is het hoogste aantal, in welke gebieden en van zeevogels, die af en toe het binnenland inwaaien. Al dat soort weetjes daaruit ophalen is heel leuk en zal ik ook altijd leuk blijven vinden. Ik hoop dat Lars daaraan ook veel plezier beleeft.”

■ Jan Kuys

HANS GROOT tijdens een vogelreis in 2010 door Vietnam. Foto: Jeroen Bijleveld

